

ROVARÁSZ HÍRADÓ

10

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Nagy Barnabás, Ronkay László, Rozner István

MAGYAR ROVARTANI TÁRSASÁG

Budapest, 1088, Baross u. 13. Magyar Természettudományi Múzeum Állattára.

Megjelenik 4 havonként

1992 július

JERMY TIBOR

Társaságunk örökös választmányi tagja kapta meg 1992-ben az Akadémiai Aranyérmet. Hazánkban nyilván ő az első entomológus, aki ezt a magas kitüntetést átvehette. Úgy véljük, hogy ez az igen jelentős elismerés egyszerre szól a kiváló tudós életművének, valamint a hazai rovertannak.

Az Akadémia Közgyűlésén elhangzott méltató szavak joggal emelték ki a rovarökológia, -etológia, a biológiai védekezés és más területeken végzett munkájának jelentőségét, amelyek a nemzetközi kutatógárda előtt is jól ismertek. A hazai entomológusok - akik közül Jermy Tibor nagyon sokat segített tanácsaival - nagy elégtétellel és örömmel vették tudomásul az aranyérmes kitüntetést.

Szentesi Árpád - Nagy Barnabás

CSIBY MIHÁLY

A Magyar Természettudományi Múzeum munkatársaival és a múzeum anyagán lassan négy évtizede dolgozik. Tudományos munkákat és az ifjúságnak készült műveket illusztrál. Állatábrázolásai változatos eljárásokkal és a legkülönbözőbb állatcsoportokról készülnek, a legtöbb mégis rovarokról.

Érdekes, meghökkentő, elgondolkoztató asszociációk is megjelennek képein. Néha komolyak, néha komorak, néha filozófikusak ...Több gyermekkönyve díjat nyert. Most éppen hetven év mély és vidám bölcsességével alkot. Várjuk, mit mond ezeknek az évtizedeknek. *(Bővebben: Fórum rovatunkban)*

Vásárhelyi Tamás

TÁRSASÁGI HÍREK

MRT-KIRÁNDULÁS - 1992 JÚNIUS. Az immár hagyományossá vált "szezonzégeri" kirándulásunkat 1992 június 20.-án, a Cinkota határában elterülő Naplás-tó környékén tartottuk. A szakvezetést Stollmayer Ákosné ny. tanárnő vállalta, aki már évek óta hadakozik az illetékes hatóságokkal a terület védetté nyilvánításáért. A napfényes időben közel 30-ra szaporodott a különböző irányokból érkező és csatlakozó tagtársak, családtagok (köztük több unoka) száma, akikkel együtt ízelítőt kaptunk a felső és alsó láprét dús növényzetéről, valamint a csatlakozó Cinkotai Kiserdő változatos (noha telepített) részleteiről. Rovargyűjtésre is alkalmas időt kaptunk.

A Naplás-tó körzetének növényzete, több állatcsoportja javarészt felderített, azonban rovarvadás kutatás még alig volt. Egy kilátásba helyezett területi monográfia számára mindenképpen szükséges lenne a rovarvilág ismerete is, ezért az itt gyűjtőgető és még később gyűjtő tagtársaink munkájára feltétlenül számíthatunk. Remélhető, hogy a már megtalált érdekesebb növények mellett (pl. gyapjúsás, északi galaj, szibériai nőszirm, stb.) a még megmaradt rovarfauna képviselői között is lesznek faunisztikailag érdekesebbek. (Lásd még a *Gyűjtőutak, gyűjtemények c. rovatot.*)

1992 június

Nagy Barnabás

KONFERENCIÁK - ÉRTEKEZLETEK

ROVAR - TÁPNÖVÉNYKAPCSOLATOK 8. szimpoziuma ez év március 9-14 között került sor a hollandiai Wageningenben, a Nemzetközi Mezőgazdasági Centrum rendezésében. A hagyományosan európai szervezésű szakmai tanácskozáson most is sok tengerentúli kolléga vett részt, míg a keleteurópai országok közül csak Csehszlovákia és Magyarország képviseltette magát.

Az új szakmai vonatkozások közül említendő, hogy ezúttal jelentős hangsúlyt kapott a fitofág rovar és tápnövénye közötti kapcsolat genetikai háttere, a biotechnológia, mint a növényi rovarellenállóság (ú.n. transzgenikus növények) létrehozásának új módja, valamint a "harmadik trofikus szinten" (a parazitoidoknál) működő mechanizmusok, azaz a gazdarovar és a tápnövényéből származó kémiai ingerek kémiai és etológiai vizsgálata. A szimpoziium anyagából várhatóan még 1992-ben megjelenő kötetet L. Schoonhoven professzornak dedikálják, aki mint elektrofiziológus, igen sokat tett a tudományterület mai elismertségéért és a szimpoziuumok sikeréért, és akit ezzel kívánnak köszönteni tavaly decemberi nyugdíjba vonulása alkalmából.

1992 május

Szentesi Árpád

GYORSBESZÁMOLÓ A XIX. ROVARÁSZATI VILÁGKONGRESSZUSRÓL

1992.jún. 28-júl.4 között volt Pekingben a kongresszus, amelyen kb. 3500 entomológus vett részt mintegy 70 ország képviseletében. Az előadások 18, a rovarászat minden ágát felölelő szekcióban folytak, több esetben még további párhuzamos alszekcióban is, ami egyúttal azt is jelentette, hogy sok érdekes előadás esett azonos időpontra, s így sok előadás meghallgatásától elestünk.

A kongresszusi megnyitó a kínai parlament nagytermében volt, így most ott, Mao után a rovarászok kortyolgatták a keserű kínai zöld teát és ették élvezettel a főtt kutya-talpakot, meg a tengeri uborka-levest, mézes sült-csirkével és egyéb herkentyűkkel kiegészítve.

Hazánkat Sáringer Gyula, Papp László, Tóth Miklós, Szócs Gábor és e sorok írója képviselte. A magyar csapatot erősítette még Deseő Katalin Olaszországból, Endrődy Younga Sebestyén Dél-Afrikából és Ötvös Imre Kanadából. Minden hazai résztvevő a tőle telhető legjobb előadással igyekezett felvillantani a honi entomológiai kutatások irányait és eredményeit, valamint kínai példányokkal gyarapítani a hazai gyűjteményeket.

A kínai média büszke volt arra, hogy eddigi legnagyobb világkongresszusukat rendezhették, az amerikai entomológusok részleges bojkottja ellenére, de a város lakói feltehetően nem örültek túlzottan, amikor a kb.100 buszból álló, villogó rendőrautóval vezetett konvojunk miatt egy időre lezárták a város bizonyos útvonalait.

1992 július

Kozár Ferenc

EURÓPAI PAJZSTETVÉSZ TALÁLKOZÓ OLASZORSZÁGBAN. Svájci utam jó lehetőség adott arra, hogy baráti találkozót szervezzek a Mont Blanc lábánál fekvő Valle d'Aostában, az európai pajzstetvész "nagy hatalmak" képviselőivel. A találkozóra szerencsére el tudott jönni E. Danzig is Szent-Pétervárról, G. Pellizzari Padovából, valamint a találkozóknak helyet biztosító D. Matile-Ferrero Párizsból.

A találkozó főtémája az általam szerkesztett palearktikus pajzstetűkatalógus befejezése volt, mégis, az idő nagy részét gyűjtésekre fordítottuk a rendkívül változatos biotópokban, ahol mediterrán, alpesi és más elemek vad keveredését figyelhettük meg, sőt itt is előkerült a Vértesből leírt *Micrococcopsis nagyí* *). A négy irányba szétvitt gyűjtött anyag feldolgozása valószínűleg sokkal hosszabb időt fog igénybe venni, mint ez az általam gyűjtött anyagoknál szokásos!

*) Utóirat: Ha a kedves olvasó arra gondol, hogy a *M. nagyí* név kapcsolatos a Hiradó szerkesztőjével - akkor jól gondolja, viszont a leírásakor (1981) még nem volt szerkesztő, sőt még Hiradó sem!

1992 június

Kozár Ferenc

NEMZETKÖZI TANFOLYAM a mezőgazdasági rovarok és atkák alkalmazott taxonómiájáról. London, júl. 6-21.

GUBACSOS-SZIMPOZIUM. Surrey (Anglia), júl. 15-17.

ÉRTEKEZLET NEM-APIS-MÉHEK BEPORZÓ SZEREPÉRŐL.

Logan (Utah, USA), augusztusban.

INTERNAT. BEHAVIOURAL ECOLOGY CONGRESS (4th), Princeton (New Jersey, USA), aug. 17-22.

EUROPEAN CARABIDOLOGIST'S MEETING (8th) - 2nd Internat. Symp. of Carabidology. Brussels (Belgium), szept. 1-4.

1992 JUBILEE BRITISH PEST CONTROL CONFERENCE. Derby (Anglia), szept. 20-23.

DROSOPHILA POPULATION BIOLOGY. Leeds (Anglia), szept. 21-24.

EUROPEAN WS. ON INVERTEBRATE ECOPHYSIOLOGY. Paimpont (Franciaország), szept. 21-25.

IV. NEMZETKÖZI THYSANOPTEROLÓGIAI SZIMPOZIUM. Halle (NSZK), szept. 7-11 között

TANULMÁNYUTAK

ROVARÁSZSZAKÉRTŐKÉNT SVÁJCBAN. E. Mani és C. Hippe kollegák pajzstetűvészeti témára elnyerték a Svájci Nemzeti Alap támogatását, amely lehetővé tette, hogy meghívjanak négy hónapra az Eidgenössische Forschungsanstalt für Obst-, Wein- und Gartenbau-ba (Wädenswil). A munkát 1992 április-május és szeptember-október hónapokra terveztük. Főbb kutatási terveink: pajzstetű hímek határozókulcsának elkészítése, attraktánsok keresése a *Quadraspidiotus* génusz fajainak megfigyelésére, szelektív védekezési anyagok vizsgálata a kaliforniai pajzstetű ellen, kairomon kutatások az *Encarsia perniciosi* pajzstetű-parazitával, a japán pajzstetű északra terjedésének vizsgálata, továbbá faunisztikai gyűjtések.

Amegkezdett biológiai vizsgálatok eredményes befejezése feltehetően több évet is igénybe vesz majd. A faunisztikai munka máris hozott publikálásra érdemes eredményeket, benne Európára új pajzstetű fajok kimutatását Svájcban, vagy az általam a Vértesből leírt és vértesi endemizmusnak hitt *Micrococcopsis nagyí* fajnak előkerülését a Genfi-tótól keletre, a Rhone folyó völgyéből. A gyűjtött pajzstetű-fajok száma kb. 50, ebből 15 új Svájc faunájára.

1992 június

Kozár Ferenc

BIOTECHNOLOGIAI NÖVÉNYVÉDELMI KUTATÁSOK. 1992 áprilisától kezdve a wageningeni Agrártudományi Egyetem Virologiai Tanszékén molekuláris biológiai tanulmányokat végzek a *Spodoptera exigua* sejt-mag polihedrózis vírussal. A munka célja a vírus hatékonyságának fokozása céljából toxikus gén beültetése a vírus genomjába.

1992 június

Kulcsár Péter

GYŪJTŐ UTAK - GYŪJTEMÉNYEK

AFRIKAI EXPEDICIÓN. 1992 januárjában az ELTE (Budapest) 8 biológus és biológia-kémia szakos hallgatója terepgyakorlaton vett részt Kenyában. Az expediciót Fodor Ferenc (ELTE, Növényélettani Tanszék) szervezte, a botanikai vezetést Pócs Tamás (Egri Tanárképző Főiskola), a zoológiai vezetést Merkl Ottó (MTM Állattár) vállalta. Velünk jött még Sáfrány József, a TV operátora.

Az 5 hétből majdnem hármat a Kenya és Uganda határán lévő, entomológiai szempontból jórészt ismeretlen Mount Elgon óriásvulkánon töltöttük teljes magunkrautaltságban. Az afroalpin zónában fekvő táborunkból (3200 m magasan) kiindulva utakat tettünk a kráterbe és az azt övező

csúcsokra (4000-4200 m), illetve a lejjebb található bambusz-zónába és az örökzöld hegyierdőségbe. Egyebek között jártunk még a **Kakamega Forest**-ben (Kelet-Afrika egyetlen síksági esőerdeje) és a **Mount Kenyá**-n (az ország névadó, legmagasabb hegye). A rovargyűjtés igen jól sikerült, több-tízezer bogarat, lepkét, hártvásszárnyút, stb. fogtunk, melyek között az előzetes vizsgálatok szerint is számos új faj és ritkaság akad. Az útról TV-film és többszáz dia is készült. A költségeket (kb. 2 millió Ft) a résztvevők hozzájárulásán kívül alapítványok és szponzorok fedezték.

1992 április

Lobmayer András, Merkl Ottó, Várkonyi Gergely

THAIFÖLDI GYŰJTŐÚT. Sikeres gyűjtőutat bonyolított le Thaiföldön (volt Sziám) Gaskó Kálmán, Marosi Pál, Juhász György és Rácz Tamás 1992 ápr. 6-29 között. Az észak-burmai határtól Malaysiáig 4000 km-nél is többet tettek meg. Bár a nagyon várt monszun eső egy hónapot késelt, így is kb 8000 rovar sikerült gyűjteniük, főleg lámpázással, talajcsapdázással és csalétkézzel. Nem volt elhanyagolható a helyi lakosok lelkes, önkéntes segítsége sem. A gyűjtött anyag zöme lepke, de bogarakból is számottevő az eredmény (5 cicindela-, 30 cincér-faj, stb). Útjukról 1500-perces video-felvételt készítették, s reméljük, hogy társasági üléseken is láthatjuk ennek egy részét, beszámolóval kísérvé.

1992 május

Rozner István

AZ ELSŐ IDEI GYŰJTŐÚT SZÉKELYFÖLDÖN. 1992 ápr. 30 - máj. 4 között Podlussány Attila és neje, Szél Győző és alulírott a sepsiszentgyörgyi Székely Múzeum Természettudományi Osztályával közösen létrehozott kutatási program keretében gyűjtéseket végeztünk a Háromszéki Medencében és a környező hegyekben (Baróti-hegység, Háromszéki-havasok). A gyűjtőutakon résztvett Kocs Irén sepsiszentgyörgyi múzeológus és férje, Kocs János, továbbá Csata Zoltán, az ottani múzeum herpetológusa és felesége, akik mindannyian igazi magyaros vendégszeretettel kísérték bogaras társaságunkat.

7 helyen gyűjtöttünk. Szél Győző talajcsapdákat rakott le a futóbogár-fauna kutatása céljából. Azonban a gyűjtések fő célja a mohapárnákban élő ízeltlábúak gyűjtése volt rostálással, futtatással. Csata Zoltán barátunk segítségével gyűjtéseket végezhetünk a Rétyi-nyír természetvédelmi területén is. Néhány érdekesség: az Uzonkafürdő környéki patakok partjáról előkerült a *Carabus variolosus* Fabr. egy példánya, a környéki legelőről pedig mintegy 40 *Dorcadion murray* Küst. gyalogcincér. Reméljük, hogy az eredményes gyűjtés - kutatás még ez évben is tovább folytatódik.

1992 május

Rozner István

TÖRÖKORSZÁGI EXPEDICIÓRÓL sikeresen visszaérkeztünk. A gyűjtőt eredményével elégedettek lehetünk; már eddig is két, a tudományra új Noctuida-faj került elő. Törökország középső részétől kelet felé, az Eufratesz völgyén keresztül egészen a Tahir-hágóig jutottunk, s tucatnyi gyűjtőhelyen lámpáztunk, fénycsapdáztunk, egyeltünk. Az anyag feldolgozása természetesen még tetemes időt igényel.

1992 július

Szabóky Csaba - Simonyi Sándor

FINNORSZÁGI GYŰJTŐÚT. Júl. 7-21 között Finnország déli felében jártam. Felkerestem az alandi szigeteket is. Az akkori hosszú nappalok folytán az éjjeli lámpázások ideje nagyon lerövidült (24-02 óra között); zárt erdőben valamivel hosszabb ideig lehetett lámpázni. Főleg Microlepidoptera-gyűjtéseket végeztem, mocsári élőhelyeken is. Sikerült a Helsinki-i múzeum Microlepidoptera-gyűjteményébe is betekintennem.

1992 július

Szabóky Csaba

RÖVID GYŰJTŐÚT A ROZSNYÓI-HEGYSÉGBE. Júl. 16-18 között Boytár Simon Sándor wilmingtoni (USA) kutatóorvos kíséretében orthopterológiai gyűjtések céljából kerestük fel Rozsnyó fölött emelkedő Ökörhegyet (Volovec) és környékét. A Kárpátok koszorújában általános *Miramella* hegyisáska igen korlátozott, lokális előfordulását sikerült kimutatni (1100-1300 m között); ez a lelőhely nyilvánvalóan a "legbelső", egyben a Magyar Középhegységhez legközelebb eső előfordulás.

1992 július

Nagy Barnabás

A NAPLÁS-TÓ-KÖRNYÉK FAUNISZTIKAI FELTÁRÁSA. A Budapest keleti határán (Cinkota) fekvő terület természetvédelmére vonatkozó javaslatunk hosszabb ideje fekszik a Fővárosi Önkormányzat előtt. Elsősorban a Szilas-patak völgyének megmaradt láprétei értékesek, de a Cinkotai Kiserdő is ennek körzétébe tartozik. Botanikai, mikrogomba, puhatestű, kételtű, hüllő és madártani kutatások már régebben folynak. Az eddigi eredményekről rövid közlemény jelent meg a CALANDRELLA folyóirat (Debrecen) 1991 V/1 számában (65-84 o.). Megrendelhető a

MMe helyi csoport titkáránál: *T.Horváth Ildikó, Déri Múzeum, 4026, Debrecen, Déri-tér 1.* (40 Ft) A korlátozott terjedelem folytán e cikkben fajlisták nem szerepelnek. Botanikai fajlista alulírottól igényelhető. Jórészt hiányzik a terület rovarfaunájának felmérése. Ezért kérjük mindazokat, akik a nemes ügy érdekében tenni akarnak, vegyék fel a kapcsolatot az alulírottal. Régi és új rovarfaunisztikai adatokra egyaránt szükség volna, mert ezekkel még inkább alá tudnánk támasztani a természetvédelmi javaslatunkat. Ha benyújtott pályázatunkra pénzt kapunk, némi költségtérítésre is mód nyílna. Tervezzük egy Naplás-tó környékéről szóló monográfia megjelentetését is, mégpedig a budapesti XVI.ker.-i Önkormányzat támogatásával.

1992 június

Stollmayer Ákosné - a Naplás-tó és Környéke védetté nyitvánítási akció szervezője,

Budapest 1037, Erdőfalja út 127. Tel.: 180-3166

SZIGETKÖZI TUDOMÁNYOS NAPOK voltak június 25-27.-én Mosonmagyaróváron a MBT Ökológiai-, Környezetvédelmi és Természetvédelmi Szakosztályai, a PATE Mosonmagyaróvári Mezőgazdaságtudományi Kara és az MTA VEAB Természetvédelmi Munkabizottsága rendezésében. Jún. 25- és 27.-én előadások voltak (12). A szerzők beszámoltak a Szigetközben folyó biológiai kutatásaikról. Részben rovarani tárgyú beszámolót tartott Mészáros Ferenc (MTTM Állattára) "A Magyar Természetudományi Múzeum Állattára zoológiai kutatásai a Szigetközben" címen. Rovartani tárgyú volt Uherkovich Akos és Nógrádi Sára (Janus Pannonius Múzeum, Pécs): "A szigetközi tegzes (Trichoptera) fauna és annak veszélyeztetettsége" c. előadása. Hat poszter is foglalkozott (MTA ÖBKI, Magyar Dunakutató Állomás) a Szigetköz élővilágával.

A jún. 26.-án tartott kiránduláson az erőműrendszer magyar oldali (Dunakiliti, Rajka) létesítményeit tekintetük meg Kertész József szakaszmérnök (Északdunántúli Vízügyi Igazgatóság) és munkatársai vezetésével. A szlovák oldali (Dunacsúny, Bős) létesítményeket az áthaladó közútról láthattuk, mert a belépésre nem kaptunk engedélyt. Az MRT - sajnos - csak alig volt képviselve az igen tanulságos rendezvényen.

1992 július

Stollmayer Ákosné

RÖVID HIREK EXPEDICIÓS UTAKRÓL, TERVEKRŐL:

- Szécsényi Lajos ERDÉLYBE tervezett gyűjtőútjáról csak közvetett tudomásunk van.
- Retezár Imre, Székely Kálmán, Muskovics József és Nagy Barnabás KÁRPÁTALJÁRA tervezett gyűjtőútjászervezési nehézségek miatt júliusról valószínűleg augusztusra tolódik.
- A nem túl biztató jelek ellenére a "kaukázusi csoport"(Retezár I., Gaskó K., Székely K.) még reménykedik egy idei KAUKÁZUSI útban (is).
- TÜRKMÉNIAI gyűjtőúton vannak jún. 20-tól Fábíán György, Herczig Béla, Podlussány Attila és Varga Zoltán.
- PAKISZTÁN hegyvidékén járt május-júniusban Hreblay Márton.

1992 július

Rozner István - Nagy Barnabás

A ROZNER-GYŰJTEMÉNY LEMEZESCSÁPU BOGARAI. Bogárgyűjteményemnek mintegy negyedét teszik ki a lemezescsápú bogarak (Lamellicornia), ami számszerint kb. 15.000 példány. A gyűjtemény kevés kivétellel csak palearktikus anyagból áll, amelynek kb. 85 %-át magam és családom tagjai gyűjtötték. A fennmaradó 15 % csere útján került a gyűjteménybe, főleg itáliai, ibériai és közép-ázsiai területekről. A **szarvasbogarak** (Lucanidae), a **Trox-bogarak** (Trogidae) és a **cukorbogarak** (Passalidae) csak néhány fajjal vannak képviselve, ezzel szemben a **ganajtűró bogarak** (Scarabaeidae) és a **cserebogarak** (Melolonthidae) csaknem valamennyi hazai faja megtalálható gyűjteményemben.

Az anyag nagy részét 7 balkáni, 3 kisázsiai és 2 algériai gyűjtőút bogarai teszik ki. Külön említést érdemel egy a tudományra nézve új *Homaloplia* faj Görögországból. Várhatóan egy Nyugat-Anatóliában gyűjtött *Aplidia*-faj is újnak fog bizonyulni. A gyűjtött anyag határozásának nagy részét Ádám László végezte. Tekintélyes számú *Amphicoma*, kubai és belső-ázsiai lemezescsápú bogár meghatározása még várat magára. Legnagyobb probléma, hogy a gyűjtött anyag kinőtte a rendelkezésre álló helyet, s így valószínűleg a közeljövőben mintegy 4-5000 bogár eladásra kerül.

1992 június

Rozner István

KÖNNYEBB VOLT ÖSSZEGYŰJTENI, MINT ELADNI. Sajnos, mire a 9. Rovarász Hiradó megjelent Rozner István gyűjteményemet ajánló cikkével, a gyűjteményt már eladtam. A szerencsés vevő a gyöngyösi Mátra Múzeum. Szerencsés, mert ha három héttel később jelzi vásárlási szándé-

kát, akkor a gyűjtemény Svájcba, a baseli múzeumba került volna 20.000 svájci frankért. Korábban a kőszegi múzeum, majd a Magyar Természettudományi Múzeum próbálkozott a megvételrel, de az üzlet elmaradt. Erősen féláron (db/10 Ft) 50.000 bogarat adtam el. Közel 40-éves munkám fekszik benne, remélem jó helyre került a Mátra Múzeumba, Gyöngyösre.

1992 június

Podlussány Attila

FÓRUM

CSIBY MIHÁLY KIÁLLÍTÁSA, amelyről már Híradónk címlapján is hírt adtunk - Vásárhelyi Tamás választmányi tagunk emelkedett szellemű írásával - szerencsére még szept. 11-ig nyitva lesz és megtekinthetik tagtársaink is a Nemzeti Múzeum épületében. Csiby Mihály 1959-től kezdve több tucatnyi (számos külföldön is rendezett) kiállítása közül a mostani a rovarászoknak különösen érdekes, mert a 70 képen kívül számos eredeti rajz és festmény látható. Ezekről készült nyolc könyv ábrája is, amelyek között a rovarok "uralkodnak". A júl. 1.-én tartott ünnepélyes megnyitó (amelyet Matskási István főigazgató, illetve Vásárhelyi Tamás főigazgató-helyettes vezettek be) külön "pikantériája" volt, hogy Csiby Mihály egyidejűleg megkapta természetábrázoló munkásságáért a Magyar Természettudományi Múzeum "Pro studio et fidei" elismerő kitüntetését, amelynek plakettjét annak idején éppen ő maga tervezte ...

1992 július

Nagy Barnabás

KRÓNKA

LOKSA IMRE ELHÚNYT. A hazai rovarász-társadalom nagy megdöbbenéssel vette tudomásul Loksa Imre (69) volt tanszékvezető egyetemi docens, évtizedek óta MRT tag június 21.-én bekövetkezett tragikusan hirtelen halálát. Személyében a pókok és az alacsonyabb rendű rovarok jó ismerőjét, kiváló fauna-kutatót és fáradhatatlan terep-ökológust veszítettük el. Könyvein, tanulmányain kívül hatalmas gyűjtött hazai izeltlábú állatanyaga is sokáig emlékeztetni foggyűjtőjükre, Loksa Imrére. 1992 június 30.-án helyezték végső nyugalomra.

1992 július

Nagy Barnabás

JABLONKAY JÓZSEF ELHÚNYT. 1992 jún. 19.-én életének 97. évében. A szorgalmas és eredményes lepkegyűjtőt, legalábbis névről csaknem mindenki ismerte. Bár az utóbbi években betegsége ágyhoz kötötte, az előző évtizedeken keresztül gyűjtötte a Kárpát-medencében lepkéit. Gyűjteményének zöme az MTTM-ban és a Mátra Múzeumban van; utóbbiban hosszú ideig dolgozott nyugdíjasként is. Életművéről később nyilván cikk is fog megjelenni. Jablonkay Józseffel egyik legrégebbi, egyben legidősebb tagját veszítette el az MRT.

1992 július

Nagy Barnabás

W. MASON HYMENOPTEROLÓGUS ELHÚNYT. 1991 Karácsonyán hunyt el William R.M. Mason (1921-1991) neves hymenopterológus, a valódi fürkészek (Ichneumonidae) és gyilkosfürkészek (Braconidae) specialistája. Az ottawai Biosystematic Research Institute "senior entomologist"-jaként (az 1960-as esztendőkből választott igazgatója) az amerikai kontinens és részben az óvilági trópus fürkészeivel foglalkozott. Új genuszok és sok új faj leírásán kívül új tribust (*Muesebeckiini*) és új alcsaládot (*Khoikhoiinae*) is felállított. Nevéhez fűződik az *Apanteles s.l.* genusz "felrobbantása" számos genuszra. Nagyszerű gyűjtő volt. Az ottawai intézet Hymenoptera gyűjteményének 9 %-át ő gyűjtötte. Csereviszonyban álltunk vele: magyarországi brakonidákért cserébe sok nearktikus brakonidával gyarapodott múzeumunk.

1992 április

Papp Jenő

TELEKI SÁMUEL ÉREM VOJNITS ANDRÁSNAK. Ismeretes, hogy 1987-88-ban tíztagú magyar expedíció járt Kelet- és Közép-Afrikában. A néprajz, a nyelv- és földtudományok művelői mellett botanikus és zoológus tagja is volt az expedíciónak. Utóbbi minőségben Vojnits András választmányi tagunk volt tagja az expedíciónak és gyűjtései százezres nagyságrendet képviselnek.

A Magyar Földrajzi Társaság CXV. Közgyűlése Vojnits Andrásnak "a Magyar Tudományos Afrika-expedíció tagjának az expedíció tudományos eredményeiért, a földrajz és társtudományok ismereteinek gyarapításáért" a Teleki Sámuel-érmeket adományozta. A Magyar Földrajzi Társaság ezen rangos elismerése talán első ízben ért egy entomológust, s rajta keresztül Társaságunkat is.

1992 június

Nagy Barnabás

ENDRŐDY YOUNGA SEBESTYÉN, a Transvaal Museum (Pretoria, Dél-Afrika) osztályvezetője 1992 májusában, 21 évi távollét után látogatott haza, ám beszédjén és előadásain (az Állattani

Szakosztály és az MRT ülésein) ez mitsem látszott. A MTTM Bogárgyűjteményében számára eddig ismeretlen délamerikai és délafrikai fajokat határozott meg, illetve csereanyagot állított össze.

1992 június

Merkl Ottó

VÁSÁRHELYI TAMÁS MUZEUMI FŐIGAZGATÓ HELYETTES. Régi tagunkat, az MRT választmányi tagját 1992 febr. 1.-i hatállyal a Magyar Természettudományi Múzeum főigazgató-helyettesévé nevezték ki. Örvendetes hír (de lehet, hogy az a poloskák számára is!?).

1992 június

Nagy B.

REICHART GÁBOR 75-ÉVES LENNE... 75 éve született Reichart Gábor, aki Társaságunknak több éven keresztül volt választmányi tagja, a Frivaldszky emlékplakett ezüst fokozatának tulajdonosa. A Növényvédelmi Kutatóintézet munkatársaként számos gazdasági kártevő rovar biológiáját tárta fel. 1979-ben hunyt el.

Nagy B.

SZAKIRODALMI FIGYELŐ

MAGYAR ZOOLOGIAI KUTATÁSOK TÁVOLKELETEN. Hungarian Zoological Research in Korea, Mongolia and Southeast Asia. *Insecta Koreana*, 8:104-112, 1991. Szerzője Mahunka Sándor, aki a koreai Center for Insect Systematics meghívott előadójaként beszámol itt nemcsak az észak-koreai 12 gyűjtőtűt (1970-1988) eredményeiről, de a Kaszab Zoltán vezette 6 mongoliai expedícióról is, valamint az észak-vietnami gyűjtésekről. A résztvevők büszkék lehetnek szép eredményeikre.

1992 április

Kosztarab Mihály (Blacksburg, Virg., USA)

VIRGINIA (USA) "VÖRÖS KÖNYVE". *Virginia's Endangered Species*. VIII+672 o., 229 színes, 331 f/f ábrával. McDonald - Woodward Publ. Comp., Blacksburg, 1991. Ára 59,95, papírkötésben 32,95 dollár.

Kosztarab Mihály, Társaságunk tiszteletbeli tagja (aki egyébként az összegző, utolsó fejezetét írta a könyvnek) hívta fel figyelmünket erre a műre, amely nem az első ilyen jellegű összefoglalás Virginia állam veszélyeztetett természeti értékeiről, köztük a rovarokról is. Mindössze 2500 példányban jelent meg, de reméljük, hogy 1-2 példányra Magyarországra is eljut, s megismerhetjük egy USA-beli állam erőfeszítéseit a természet biodiverzitásának a megőrzésére.

1992 június

Nagy Barnabás

MÓCZÁR ROVARKALAUZÁT MÉLTATJA A "SPHECOS". C.K. Starr hymenopterológus, aki jelenleg Taiwanon dolgozik (Nat. Mus. Nat. Sci.), a Washingtonban kiadott *SPHECOS* folyóiratban (1991, 21:18-19) Móczár László ROVARKALAUZ c. 1990-ben megjelent könyvét ismertetve írja, hogy Móczár e munkája nagyszerű európai rovarkalauz és nyilván a rovartan iránt érdeklődő közönségnek készült. Szilárd, rugalmas kötése terep-használatra is alkalmassá teszi. A 350 színes fényképe közül 69 hymenopterát ábrázol, közülük Starr különösen a méh-féléket találta tetszetőseknek. Rejtély Starr számára, hogy ez a könyv éppen a "mysterious" magyar nyelven jelent meg, hiszen a magyar rovarászok száma nem lehet túl nagy, s így e kiadvány aligha lehet gazdaságos... Ára egy magyar munkás napi bérénel is alacsonyabb. Külföldiek számára postaköltséggel együtt se éri el a 10 USA dollárt. Mindenesetre, a latin nevek révén a Rovarkalauz bizonyos mértékig külföldi entomológusok számára is hasznos lehet.

1992 június

Nagy Barnabás

FOLLOW THE SUNSET. Entomography Publications, Sacramento, California, 1988, 559 o., sok f/f képpel. Kemény kötésben 19,95 US dollár. Ez a kitűnően megírt és ábrázolt könyv Papp Károly önéletrajzát foglalja magában. Az író 1944 decemberében katonaként kirendelték Németországba. Rajzolóként, esztétikusként, rovarászként dolgozott Németországban, majd az USA-ban. Leírt élményei nemcsak a második világháborús nemzedéknek érdekes olvasmány, de menekült sorsa, küzdelmei, bátorsága és örök optimizmusa jó példát szolgáltat (na, ha magyarul is olvasható lenne) gyakran letargikus fiataljainknak. Sok rovarász nevével találkozunk a fejezetekben, s egyben újra átélhetjük a 2. világháború szomorú eseményeit. Nehéz letenni, ha már belekezdünk. Kár, hogy csak angolul jelent meg. Dokumentum film anyagának is jó lenne.

1992 április

Kosztarab Mihály

Az előbbi művet ugyan már korábban ismertettük az RH hasábjain, de úgy gondoljuk, hogy Kosztarab Mihály ismertetése újabb oldalról világítja meg az érdekes, nem mindennapi életrajzi művet. (Szerk.)

ÚJ HYMENOPTEROLÓGIAI FOLYÓIRAT AZ USA-BAN. A Hymenopterológusok Nemzetközi Társasága új folyóiratot indít "Journal of Hymenoptera Research" címen. Az előzetes jelzés szerint az első szám 1992-ben fog megjelenni. A folyóirat elsősorban angolszász szerzőktől közöl cikkeket.

1992 július

Papp Jenő

LOTTA MICROBIOLOGICA CONTRO I FITOFAGI - Teoria e practica. (K.V.Deseő Kovács - L.Rovesti), Edagricola, Bologna, 1992, 296 o. - A budapesti Növényvédelmi Kutatóintézetből már régebben Bolognába került és a hazai rovarászok többsége előtt is jól ismert Deseő Katalin, olasz szerzőtársával, tetszetős, színes képekkel ellátott könyvet írt a növényevő rovarok elleni mikrobiológiai védekezésről - olaszul. Csak remélhető, hogy később német, vagy angol nyelven is megjelenik ez a mikrobiológiai védekezés minden ágát felölelő szakkönyv. A 21 oldalt kitevő terjedelmes irodalomjegyzékben számos hazai szerző nevét is megtaláljuk, pl. Husz Béláét, de Szalay-Marzsó Lászlóét már nem, még feltűnőbb az e területen számos eredményt felmutató C.Vago (=Vágó Szilárd; Ales - Montpellier) kimaradása.

1992 július

Nagy Barnabás

BÖRZEHIREK

NEMZETKÖZI ROVARBÖRZÉT terveznek Kőbányán, a Herman Ottó Klub támogatásával. Helye: Újpesti Ifjúsági Ház (a 3-as Metro végállomásától 150 m-re). Ideje: 1992 szept. 27. A részletek iránt érdeklődni lehet Gaskó Kálmánnál.

1992 június

Rozner István

SZERKESZTŐSÉGI KÖZLEMÉNYEK

ROVARTANI TÁRGYÚ HIRDETÉSEK e helyen közreadhatók - egyelőre még ingyen.

* * *

TUD-E ÖN OLYAN ROVARÁSZ HIRT, amely nem szerepel ebben a Rovarász Híradóban? Ha igen, úgy küldje be szerkesztőségünkhez.

* * *

PÁLYÁZAT NEM-VÉDETT TERÜLETEK KUTATÁSÁRA. A Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium Országos Természetvédelmi Hivatal pályázatot hirdet a természetvédelmi oltalom alatt nem álló területek értékeinek feltárására, azok védelmét szolgáló társadalmi kezdeményezések ösztönzésére, tevékenységeik támogatására. A pályázatot nem kutatóhelyek, hanem helyi társadalmi kezdeményezések (önkormányzatok, általános és középiskolai tanár-diák szerveződések, állampolgári csoportok vagy magánszemélyek) számára írták ki.

A pályamunkák terjedelme 5 gépelt oldal+adatlap+melléletek (térkép, fényképek). Az elkészült pályamunkákat kérjük eljuttatni legkésőbb 1992 okt. 15-ig a következő címre: Miskolczi Mária, Környezetgazdálkodási Intézet, Budapest V., Alkotmány u. 29. Levélcím: 1369 Bp. Pf. 352. A pályázatot adatlapon lehet benyújtani, melyért levélben vagy személyesen lehet jelentkezni. Az I-X. díjak (egyéni és csoportos) 7.000-80.000 Ft között mozognak. A bíráló bizottság külön jutalomban részesítheti az egyes természetföldrajzi középtájak természeti értékeivel foglalkozó három legkiemelkedőbb pályamunka készítőit.

LAPZÁRTAKOR ÉRKEZETT:

Az Országgyűlésnek a társadalmi szervezetek támogatására megszavazott alapjából Társaságunk 1992-re 200.000 Ft-ot kapott. Az erre beérkezett 14 pályázatból a Választmány 11 pályázatot ítélt érdemesnek anyagi támogatásra. Titkárunk megkezdte az érintettek kiértékelését.

* * *